

Posudek školitele na magisterskou práci Mgr. Lenky Krátké: *Československá námořní plavba očima československých námořníků (1959-1989)*. Praha, Pracoviště OH-SD FHS UK 2011, 86 s. plus přílohy

Po přečtení předkládané práce je zcela evidentní, že autorka velmi pozoruhodně zúročila znalost prostředí, v němž se pohyboval její tatínek, ale zároveň se v něm po nikoliv nevýznamnou část svého života pohybovala i ona sama. Vedle autorčiny erudice (a také talentu) jako badatelky-historičky se tato „profesně-rodinná předvybavenost“ podle mého soudu ukázala jako klíčový faktor pro realizaci celého díla.

Dějiny Čs. námořní plavby patří k doposud nepracovaným tématům naší historiografie (nepočítaje vzpomínkové, populárně laděné či výukové tituly psané samotnými aktéry-námořníky) a proto je třeba ocenit výběr tématu, jež se pohybuje na rozhraní hospodářských a sociálních dějin, dílem pak také dějin mezinárodních vztahů, ději podniků, institucí a též dějin každodennosti a mentalit. Hlavním přínosem práce je podchycení, analýza a interpretace rozhovorů s bývalými zaměstnanci Čs. námořní plavby (realizovaných za pomoci orální historie) v kombinaci s využitím dostupných archivních materiálů, dobového tisku, publikovaných vzpomínek apod. Výsledkem je pak velmi plastický obraz života sledované instituce, ale i jejích aktérů.

Vzhledem k tomu, že odborné práce na dané téma fakticky neexistují, autorka byla nucena stát se dílem „tvůrkyní diskurzu“ a formovat hranice poznání prostřednictvím analýzy a interpretace dostupných pramenů. V první řadě se jednalo o celkem 17 realizovaných rozhovorů (je třeba zdůraznit a kvitovat nejen vysoký počet rozhovorů, ale i česko-slovenský aspekt vzorku narátorů), dále pak k zarámování interpretace byly využity archiválie z nezpracovaných fondů ČNP v Národním archivu (především pak vybrané lodní deníky) a dále pak objektový svazek ČNP z fondů Archivu bezpečnostních složek. Jako další korektiv pak posloužily vydané vzpomínkové práce, on-line zdroje a též metodologická literatura (především z oblasti orální historie a kvalitativního výzkumu). Zde je třeba vyzdvihnout metodologické pojednání, v němž autorka velmi pečlivě charakterizuje své prameny, konstatuje jejich přednosti a úskalí a charakterizuje okolnosti jejich vzniku, což platí zejména o orálně historických rozhovorech. Tyto pasáže jsou inspirativní nejen z pohledu tématu samotného, ale i obecně z hlediska metodologického a určitě by stály za zvláštní zpracování. Autorka si v práci s literaturou i s prameny počíná velmi zdatně a nečiní ji žádný problém formulovat své závěry. V této souvislosti bych chtěl položit autorce otázku, do jaké míry by na její práci mělo vliv, kdyby neměla k dispozici archivní materiál a zdali se rýsuje možnost vytěžení nějakých dalších fondů?

Práce disponuje velmi přehlednou a promyšlenou strukturou, která je logicky řazena. Kromě zmiňované metodologické části je zde stručně nastíněna historie ČNP, hlavní těžiště pak spočívá v interpretaci získaných rozhovorů. Děje se tak v linii velmi vhodně zvolených okruhů, jejichž prostřednictvím je fakticky možné sledovat život, postoje a náplň práce typického čs. námořníka „od kolébky“ až po odchod z tohoto „řemesla“. Jako velmi vhodné se jeví zařazení takových dobově podmíněných témat jako je problematika rodiny, cestování, emigrace a také vlivu režimu a jeho orgánů na chod námořní plavby vůbec. Volbou těchto témat, jejich vzájemnou kombinací a citlivou interpretací autorka dokazuje, že nepodléhá prvoplánovým vnaďům některých okruhů, které by mohly vrhat stereotypní pohled na námořnické povolání v tomto období (např. privilegia cestování, členství v masových a stranických organizacích nebo vliv StB). Jako velmi zajímavé se jeví i čtení příložených prepisů rozhovorů, které tvoří fakticky druhou část práce. Do debaty bych chtěl vznést otázku, jakým způsobem autorce pomohly její rodinné kořeny a jak se bývalý námořník stavěl a staví k faktu, že se o nich někdo rozhodl takto vědecky psát?

Po stylistické i formální stránce splňuje práce požadovaná kritéria a naopak je možné kvitovat i velké množství příloh a prepisů rozhovorů, jež text velmi zásadně oživují.

Práce může posloužit jako exemplární případ zpracování určitého tématu odborníkem (či odbornicí) takřkajíc „z vlastních řad“ se všemi přednostmi, které skýtají oba póly: s důvěrnou znalostí tématu, schopností oslovit narátory a cítit se do jejich mentality (a i v místech, kdy zdánlivě „neříkají nic“ jim doslova „odezírat ze rtů“), na druhou stranu se zdravým kritickým nadhledem a se schopností najít a uchopit zdánlivě nezřetelná témata a následně je i umět odpovídajícím způsobem podat. Ačkoliv Česká republika již dnes bohužel nedisponuje svou vlastní zámořskou flotilou, adeptkou na dvorní historiografku svého novodobého zámořského loďstva však rozhodně má. Lenka Krátká k dosažení tohoto čestného postu svou prací udělala významný (a takřka rozhodující) krok. Nezbývá než si přát, aby se autorce dostalo prostoru rozšířit dějiny námořní plavby i do porevolučního období (a své dílo vydáním rozšířit mezi čtenáře). Na závěr si do diskuze proto dovoluji položit otázku, jaká by mohla být další potenciální východiska tohoto pokračování.

Diplomovou práci vřele doporučuji k obhajobě a hodnotím ji známkou 1 (výborně).

V Praze 6. 6. 2011

PhDr. Pavel Mücke, Ph.D.